

ZDENAC

Kauboj je izašao na verandu. Nekoliko minuta ostao je miran zagledan u crvenu pre-riju. Sa istoka je pirio vruć vetar koji je uznemirio stoku u koralu. Nekoliko metara od mesta na kome je stajao nalazi se kapija njegovog imanja u koju je bio zagledan svojim zakrvavljenim očima u kojima se mešalo crvenilo prerije u ranom sumraku sa bolešću koju njegovo telo tajno nosi već nekoliko meseci.

Daleko na zapadu sunca već neko vreme nije bilo ali ostavilo je za sobom crveno-žutu mrlju visoko iznad dalekih brda za koja je zašlo.

Ostareli kauboj je protrljao oči i, spustivši ruku na opasač, sišao je odlučno niz dva stepenika uputivši se prašinom ka kapiji. Vrata svoje kuće nije zaključao rešen da se više ne vraća. Svojoj pokojnoj ženi, čiji se grob sa drvenim krstom nalazi iza kuće, napisao je poruku: „Voljena Beti En, konačno ću videti slona.“ Nakon što je potpuno pospremio kuću koju će te večeri zauvek napustiti, poruku je ostavio na stolu, i izašao.

Sledećeg dana stari kauboj je ujahao u Sacramento. Bez želje da tu provede više vremena nego što mora, uputio se ka istoku, ka jednom uzvišenju na kome se nalazila postavljena cirkuska šatra. Njega nije interesovalo da sačeka več i pogleda celu predstavu već je, jednako miran, kao kada je prethodnog dana napustio svoj dom, objahao nekoliko krugova oko kampa tražeći slona. Niko mu se tokom tog kratkog boravka u cirkusu nije obratio. Ne našavši ga, sjahao je, i nakon kratkog premišljanja osmelio se da uđe pod šatru. Istog trenutka zastao mu je dah. Jedan mali Kinez sa crnom kapom i dugom crnom kosom uvezanom u pletenicu, uvežbavao je tačku sa slonom. Kauboj je seo na drvenu klupu. Pored njega je prošlo nekoliko ljudi koji su ga videli ali iz nekog razloga niko mu se nije obratio. Starom kauboju se najzad ostvario dečački san, da vidi slona. I činilo mu se da decenije koje su prošle i život koji ga nije milovao, nisu učinili da dečačka želja u njemu otupi. Ne, stari kauboj je gledao slona i čuteći plakao.

Jednom davno, dok je sadašnji starac bio dečak, sa drvenim revolverom u ruci, jedan Indijanac, prijatelj njegovog dede, rekao mu je da slonovi svaki događaj pamte do same smrti, i da sluteći blisku smrt uvek odlaze na isto mesto da umru. Slušajući priču dečak je pozeleo da postane slon. Isti Indijanac mu je rekao da je njegov narod u središtu Doline smrti ozidao jedan zdenac, još pre nekoliko vekova, i da Indijanci poput slonova sluteći svoju smrt odlaze na hodočašće do tog zdenca, čija hladna voda ih uvodi u večan život.

Danas se, gledajući slona kako pod veštom komandom maloga Kineza izvodi trome akrobacije koje će već te večeri iveseljavati publiku mameći im uzdahe i aplauze, danas se ostareli kauboj setio starog Indijanca, dedinog prijatelja, na koga sigurno nikada tokom svoga burnoga života nije pomislio, i odmah, bilo mu je jasno kuda se to zaputio na kraju života. Ustavši sa klupe protrljao je oči i uputio se ka svom konju. Trebalo je preći stotine milja do Doline smrti.

Kauboj je stajao pored svog konja na ivici prerije. Nedaleko od njega već nije bilo nikakvog rastinja. Palcem i kažiprstom protljao je oči, podigavši pritom obod šesira. Tamo negde u centru nalazi se ozidani zdenac hladne vode. Pred njegovim očima vrući vazduh se lelujao i iako još nije zakoračio, na prašnjavom crvenom licu osećao je njegovu vrelinu. Njegova bolest ga nije mučila otkad je napustio kuću. Nekako je pre polaska znao da će prestati da ga muči kad u njemu samom prepozna odluku da umre.

Pogledao je konju u veliko crno oko i shvatio je da tamo nema zdenca. Ali to mu nije donelo nemir u duši. Pomislio je da li je neko pronašao poruku koju je uputio pokojnoj ženi, što mu već trenutak kasnije nije bilo važno jer uskoro će joj sam reći da je video slona i da je ta poruka već stara vest. Zakačio je na sedlo svoj revolver i jako je ošinuo konja po zadnjici. Umorna životinja samo je malo zarzala i otkasala u pravcu iz koga su došli.

Stari kauboj je namesto šešir i brzim korakom krenuo ka središtu Doline smrti.

* * *

Spustivši na noge svesku i penkalo kojim je pisao, Džon Vejn je utonuo u veliki jastuk iza njegovih leđa. Otkad je kancer koji već dugo raste u njemu ne dozvoljavajući mu da živi normalno, a isto tako ne želaći da mu priredi odmor u smrti, od kad je zašao u ovu već poodmaklu fazu, stari glumac nije napustio krevet baptističke bolnice „Prva nada“, u Sakramentu, Kalifornija. Milovao je rukopis na svojim kolenima zagledan u crvenkasto-žučkaste mrlje koje je na nebu ostavilo sunce zašavši iza udaljenog brda. Medicinska sestra koja je došla da mu donese večeru zatvorila je prozor rekavši da mu promaja šteti zdravlju, što je Džon Vejn shvatio kao ironiju života, kao da će mu se, bude li disao ustajali vazduh, produžiti život. Videvši ogorčenost na njegovom licu sestra se našalila da će uskoro sigurno izaći i to kroz ovaj prozor koji toliko voli i u koji je neprestano zagledan, pa niz hrast i pravo na ulicu. Zatvarajući prozor sestra je rukom odgurnula iz sobe jednu grančicu koja je dotad ravnomerno kuckala u staklo.

Kasnije ostavši sam ostareli glumac je iščitavao priču koju je toga dana napisao i ponovo je proživljavao, činilo mu se dublje nego prvi put, duboke osećaje koje njegov kauboj gaji prema svojoj ženi, prema dečaćkim snovima i nadanjima, kao i prema Indijancu, koga je video samo jednom u životu, i to u detinjstvu, a koji je imao presudnog uticaja na smrt starog kauboja. I priča o zdencu u pustinji učinila mu se potpuno istinitom jer je shvatio da je napisao zato što bi voleo da on sam tako umre, umesto da ovako dugo i ponižavajuće odumire u bolnici. Pomislio je kako je njegov kauboj ponosan u svojoj smrti.

Pomislio je kako je njegov kauboj ponosan u svojoj smrti, i zaspao.

Noć bila je sveža i prijatna. Kroz staklo iznad vrata dopirala je prigušena svetlost iz hodnika blago osvetljavajući bolnički apartman. Džon Vejn je te noći teško zaspao. Nešto kasnije, prenuvši ga iz sna, lupkanje grančice o prozor podsetilo ga je da je još živ. Već otvorivši oči bio je potpuno probuđen, sa jednom novom idejom koja je u njemu čitavog dana zrla, a sada se u snu iskristalisala. Svestan da ukoliko uspe da ustane i dođe

do prozora neće biti povratka, i da će ga neuspeli pokušaj bekstva dovesti u još uvredljiviju situaciju, duboko je udahnuo i zakoračio ka prozoru. Pred njim se otvorila crvena prerija. Pod, na koji već dugo nije bosom nogom zgazio, nije bio hladan već prašnjav a ravnomerni zveket mamuza na njegovim novonastalim čizmama davao je ritam njegovom kretanju. Išao je polako i odlučno. Sići će niz stari hrast, čija grančica neprestano udara u prozor ljubazno ga podsećajući da je živ, sići će do ulice, i onda polako do zdenca u središtu Doline smrti...

Kada je sledećeg jutra medicinska sestra ušla u njegovu sobu zatekla je prazan krevet na kome se nalazio rukopis sa naslovom „Smrt starog kauboja“, od Džona Vejna. Grana starog hrasta lupkala je o otvoren prozor. Bela zavesa se lelujala na toplom povetarcu.